

297-92 / KDT-D

TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI / 172

İSLÂM'DA İNSAN MODELİ
ve
HZ. PEYGAMBER ÖRNEĞİ
(Kutlu Doğum Haftası : 1993)

ANKARA 1995

Evvelâ peygamber nedir? Bu suale cevap vermeye çalışalım: Peygamber veya Farsça asıl söylenişi ile peygamber, haber getiren demektir. Arapça, nebi, rasul sözleri ile ifade edilir. Elçidir. Kısaca, Kâinatın sahibi ve yaratıcısı ile yaratılmışların en şerefli olan insanlar arasında elçilik yapan kişidir, peygamber. Bizim konuşma başlığı olarak seçtiğimiz peygamber sözü ile doğrudan doğruya Allah'ın kullarına en son elçisi olan Muhammed (A.S.) kastedilmektedir. Genel olarak peygamberler, tabii olarak Hz. Peygamber, ne gibi vazife ile vazifelidir? Kısaca bu suali de cevaphyalım: Peygamberler elçisi oldukları Mevlâ-i Mûteâl, Yüce Yaratıcı'dan kullarına mesaj getirme vazifesiyle, tebliğ ile yükümlüdürler. Bilindiği gibi Allah Tealâ insanları ve cinleri kulluk etsinler diye yaratmıştır. Kulluk etmek imtihandan geçmek demektir. Allah Tealâ öylesine merhametlidir ki bu safhada yani imtihan safhasında dahi kullarına merhamet etmekte, lütufta bulunmaktadır. Onlara, kulluk etmede başarı sağlasınlar diye yol göstericiler, peygamberler göndermiştir. Bunlar bizim için örnek şahsiyetlerdir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: *"Andolsun onlarda (peygamberlerde) Allah'ı ve âhiret gününü arzu edenler için güzel bir örnek vardır..."* (Mümtehine, 60/6).

İmtihana tabi olduğumuz bu geçici dünyada hem rızığımızı temin etmek hem de âhiret azığımız için, çalışmaya ihtiyacımız vardır. Bunlar için de Allah Tealâ gerekli olan maddî güçleri vermiştir bize. Kin gibi, kırgınlık gibi, hırs gibi, şehevanî arzular gibi nefsimizde bulunan kabiliyetleri asıl gayeleri istikametinde kullanmaz da dizginsiz bırakırsak bizi uçuruma sürüklerler. Bu noktada nasıl hareket edeceğimizi hatırlatan, uyarıcı, korkutucu peygamber devreye girer ve Allah kullarına bir lütuf olarak peygamberler gönderir. Peygamber göndermediği kavmi de azaba uğratmaz. *"Biz bir peygamber göndermedikçe kimseye azap edecek değiliz"* (İsrâ, 17/15).

Bu hatırlatmadan da anlaşılacağı üzere insanın şerefli mevkiini koruyabilmesi, bu dünyada huzur içinde yaşaması ve ebedî âlemde de saa-

kazanıldı zannıyla yerlerini terketti. Meydana gelen boşluktan faydalanan Halid b. Velid müslümanların arkasını çevirdi. İki ateş arasında kaldı. Bu sırada Hz. Peygamber'in mübarek dişleri kırılmış, zırhı yüzlerine batmıştı. İşte kıyametin koptuğu bu sırada Hz. Peygamber'i canlarından aziz bilen sahabeden Hz. Ali, Ebu Talha, Ebû Dücane gibi bahadırlar koruyorlardı. Ebû Dücane vücudunu Hz. Peygamber için kalkan etmişti. Harb bittiği zaman üzerine saplanan düşman oklarından kirpiye dönmüştü. Canını Rasûlullah için böyle feda etmişti. Nasr sûresi nazil olduğunda Hz. Ebû Bekir Hz. Peygamber'in irtihalinin yaklaştığını anlayarak ağlamıştı. Metaneti, gerçekçiliği herkes tarafından bilinen Hz. Ömer, Efendimizin irtihali haberine bir türlü inanmak istememiş, kılıcını çekerek onun öldüğünü söyleyenlere tehditler savurmuştur.

Nefsimizin insanlık şerefiyle yaşamaya devam etmesi peygamberi uyarılara kulak vermeye bağlıdır. Aksi taktirde insanlığımızdan habermiz bile olmaz. Ali Rıza Sağman Hoca rahmetli bu gerçeği Nât-ı Şerifindeki şu beyitlerde ne güzel dile getirmiştir:

*“Yâ Muhammed! O büyük ismine hayran olurum.
Yaktığın nûr ile gönlümde huruşan olurum.
Yâ Muhammed! Ne büyüksün ki, senin nâmını ben,
Ne zaman yâda getirsem hemen insan olurum.”*

Yine aynı gerçeği XVIII. yüzyıl şairlerinden Lebîb de şu beytiyle terennüm ediyor.

*Seni can-ı azizinden ziyâde sevmeyen âşık
Hakikat âleminde âdem olmaz yâ Resûlallah.*

Bize insanca huzur içinde yaşamayı, insanlık şerefimizle yaşama sevincini tadarken ebedi yurdumuza hazırlanmamızı bir arada nasıl başaracağımızı Hz. Peygamber hem sözleriyle, hem de davranışlarıyla en güzel tarzda öğretmiştir. Allah Tealâ'nın Yüce Kitabı'nda bildirdiği gibi o bizim için en güzel bir örnektir: “Andolsun ki, Rasûlullah'da sizin için, Allah'a ve âhîret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için en mükemmel bir örnek vardır” (Ahzâb, 33/21). Madem ki Hz. Peygamber bizim için örnektir. Öyleyse Onu adım adım izlememiz gereklidir. Bunun için evvelâ onu iyi tanımalıyız. Hayatını en sağlam kaynak-

lardan bir ibadet vecdi içinde öğrenmeye gayret sarfetmeliyiz. Peygamber sevgisinin iman ile eşit olduğunu çoluğumuza çocuğumuza iyi belletmeliyiz. Dünya hayatımızdaki saadetin de ebedî yurdumuzdaki saadetin de buna bağlı olduğunu anlatmalıyız. Hz. Peygamber'in örnek oluşu ile ilgili fevkalâde önemli bir noktaya temas etmeden geçemeyeceğim: Alemlere rahmet olarak gönderilen Efendimiz kalblerin tabibi, günahkârların şefaathâlisidir. Faziletleri sayılamayacak kadar çoktur. Coşkulu ifadelerle Peygamber sevgisini dile getiren, kendinden geçmiş aşıkların ifadelerinde bazen aşırılıklara da rastlanır. Bu durumu onların coşkunluklarındaki bir taşkınlık olarak değerlendirmeli ve asla ölçü olarak almamalıdır.

İnsanoğlunda rastlanılan en büyük zaaflardan birisi aşırılıktır. Sevdiğini putlaştıracak derecede aşırılığa giderken nefret ettiğinin de hiçbir müsbet tarafını kabul edememesidir. Hz. Peygamber en büyük mücadeleyi bu aşırılığa karşı vermiştir. Maalesef gerileme asırlarında müslümanlar Peygamberlerinin mücadele ettiği hastalığa kendileri yakalanmışlar, daha da kötüsü hastalığa yakalandıklarının farkına varmadıkları gibi hastalığı kabul de etmemişlerdir. Hz. Peygamber bize örnek olduğu yönüyle bazı hatalar da yapmıştır. Bunun elbette hikmeti vardır. Hemen hatırımıza geliveren bir ikisini bildirelim. Birincisi, ben bir beşer, bir müslüman olarak hata yaptığım zaman nasıl davranacağım, bu hususta örneğim kim olacaktır? Eğer Peygamber şahsî kanaat ve davranışlarında hata yapmazsa benim örneğim kim olacaktır? Kısacası, hata yaptığımızda bakacağız, Hz. Peygamber nasıl davranmışsa biz de öyle davranacağız. İkincisi ve birincisinden de önemlisi Hz. Peygamber bile hata ettiğine göre, hata etmez lider, hata etmez şahıs yoktur. Çünkü Hz. Peygamber âlemlere rahmet olarak gönderilen yüce bir şahsiyettir. Yaradılmışların en şerefliisidir. Ne kadar dâhi olursa olsun hiçbir şahıs Hz. Peygamberden daha üstün olamayacağına göre hatasız da olmayacak demektir. Bu anlayış, aynı zamanda Allah'tan başka kemâl sıfatı ile muttasıf bir varlık olmadığını bildiren tevhid inancının da bir gereğidir. Sevdiği kişinin, liderin hata etmezliğini kabul etmek, ona hiç toz kondurmamak insanoğlunun ilerlemesine de mani olan sebeplerdendir. Allah'ın kendisinde yarattığı kabiliyetlerini kullanmasına da mani olur. Düşüncesini sınırlar, şahısların putlaşmasına, diktatörler icadına sebep olur. Sömürülmesini doğurur. Onun için dikkat edilirse, hata etmez veya hatası bir türlü kabul edilmez liderler hep ya çok cahil topluluklarda veya idarî bakımdan zaafa uğranıldığında kitleleri sömürmek isteyenlerce körüklenerek ortaya çıkarılmıştır. Şüphesiz bu işin çıkmaz

sokak olduğu, bir gün anlaşıyor. Hele řu son seneler, bu hakikatin en çarpıcı misallerini gördük. En mükemmel sistemi ortaya koyduğu iddia edilen liderler, hata etmez şahıslar olarak takdim edilen komünist önderleri, günümüzde en büyük tenkide kendi saliklerinden maruz kaldılar ve putları, maddî ve manevî manâda, yine kendileri tarafından yıkıldı.

Eğer, Peygamber'in vahye muhatab oluş yönü ile tebliğ edici yönü iyi kavranırsa ve bir beşer olarak içimizde yaşamış, eceli geldiğinde diğer faniler gibi aramızdan ayrılmış yönü iyi bilinir ve değerlendirilirse, bunlar iyice okunup anlaşılırsa, müslümanlar hiçbir menfaatperest tarafından alet edilemez. İstismar vasıtası olmazlar.

İster dinî lider olsun ister siyasî lider olsun, hata ederliği göz önünde bulundurulduğu zaman müslüman kendisinin ancak Allah'ın kulu olduğunu hatırlar ve hiçbir kimsenin karşısında miskin durumda olmaz. Allah'ın verdiği en büyük nimet olan aklını kurban etmez, kullanır. Müslümanlar eğer akıllarını kullanır, Allah'ın emrettiği yönlere seferber ederlerse problemler çözülmeye başlar. Sıkıntılar biter. Hemen ifade edelim: burada sözünü ettiğimiz aklımızı kullanma elbette vahyin yol göstericiliğinden mahrum mücerred bir akıl kullanma değildir. Yoksa yukarıdan beri söylediklerimizle tenakuza düşmüş oluruz.

Şairler en hassas insanlardır. İnsanlık haysiyetinden uzak davranışlardan rencide olan, zulme uğramış mazlumların ahı yüreklerini parçalayan, insanlığın ızdırabını dindirecek bir tabib arayan soylu duygu sahibi kişiler aradıklarını Hz. Peygamber'de bulmuşlar ve onu, aradıklarını bulmanın coşkusuyla 1400 ksr seneden beri birbirinden güzel lirik şiirlerle övmüşler, onun şefaatinin en samimî yakarışlarla istemişlerdir. Ona karşı dayanılmaz arzularını bazen Yunus'un dilinden dile getirmişler:

*Arayı arayı bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzümü
Mevlâm nasîp etse görsem yüzünü
Ya Muhammed canım arzular seni*

*Bir mubarek sefer olsa da gitsen
Kâbe yollarında kumlara batsam
Mah cemâlin bir kez düşte seyretsem
Ya Muhammed canım arzular seni*

Ali ile Hasan Hüseyin anda
Sevgisi gönülde mehabbet canda
Yarın mahşer günü Hak divanında
Ya Muhammed canım arzular seni

Arafat dağıdır bizim dağımız
Anda kabul olur bizim duamız
Medine'de bizim Peygamberimiz
Ya Muhammed canım arzular seni

Yunus metheyledi seni dillerde
Sevilirsin bütün bu gönüllerde
Arayı arayı gurbet illerde
Ya Muhammed canım arzular seni.

Bazen Fuzûlî olup,
Dest-bûsi arzûsiyle ölürsem dostlar
Kûze eylen toprağım sunun anunla yâre sû, demişlerdir.

Onda duyulan aşk ve arzunun coşkun terennümleri içinden şu sınırlı vaktimize uygun seçmeler yapabilmek gerçekten çok zordur. Çünkü bu gülistana girince dalar gidersiniz. Ben rahmete de vesile olması niyetiyle rahmetli hocam Hak aşığı, Peygamber aşığı, Mevlâna aşığı Yaman-dere'nin yakarışını sunanarak sözlerime son vermek istiyorum.

Gönül hûn oldu şevkından, boyandım yâ Resûlallah;
Nasil bilmem bu nîrana dayandım yâ Resûlallah.
Ezel bezminde bir dinmez figandım yâ Resûlallah
Cemalinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Yanan kalbe devasın sen, bulunmaz bir şifasın sen!
Muazzam bir sehasın sen, dilersen rûnumâsın sen;
Habîb-i Kibriyâsın sen, Muhammed Mustafasın sen
Cemalinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Gül açmaz, çağlayan akmaz, İlâhî nurun olmazsa;
Söner âlem, nefes kalmaz felek manzurun olmazsa;
Fîrak ağlar, visal ağlar, ezel mesrûrun olmazsa;
Cemalinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Erir canlar o gülbû-yı revanbahşın hevâsından;
Güneş titrer yanar dîdarının bak ihtirâsından;
Perişan bir niyaz inler hayatın müntehâsından;
Cemalinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Susuz kalsam, yanan çöllerde can versem elem duymam;
Yanardağlar kaynak bağrında, ummanlarda nem duymam
Alevler yağsa göklerden ve ben masseyleşem duymam
Cemalinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah

Ne devlettir yumup aşkınla göz, râhında can vermek;
Nasîp olmaz mı Sultan'ım, haremgâhında can vermek;
Sönerken gözlerim âsan olur âhında can vermek;
Cemalinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Boyun büktüm, perişanım.. Bu derdin, sende tedbîri;
Lebim kavruldu atşından, döner pâyında tezkîri,
Ne dem gönlün murad eylerse taltif eyle kıtmîri;
Cemalinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.